

مشاوره و ارزیابی در جایگزینی رحمی

زهرا بهجتی اردکانی (B.Sc.)^۱، محمد مهدی آخوندی (Ph.D.)^۲، فرهاد یغمایی (M.D.)^۳، علیرضا میلانی فر (M.D., L.L.B.)^۴

۱- مرکز فوق تخصصی درمان ناباروری و سقط مکرر ابن سینا، پژوهشکده فن آوری‌های نوین علوم پزشکی جهاددانشگاهی- ابن سینا، تهران، ایران

۲- مرکز تحقیقات بیوتکنولوژی تولید مثل، پژوهشکده فن آوری‌های نوین علوم پزشکی جهاددانشگاهی- ابن سینا، تهران، ایران

چکیده

زمینه و هدف: جایگزینی رحم، روشی است که طی آن، بانوی صاحب رحم، جنین فرد دیگری را در رحم خود حمل می‌کند و پس از طی دوران بارداری و زایمان، بر مبنای قراردادی از پیش منعقد شده، نوزاد حاصل را به زوج صاحب گامت تحویل می‌دهد. زنی که جنین زن دیگری را طی دوران بارداری حمل می‌نماید، «رحم جایگزین» یا «بانوی صاحب رحم» نامیده می‌شود و زوج ناباروری که بر اساس قرارداد منعقد شده، پس از تولد نوزاد سرپرستی او را به عهده می‌گیرند، «والدین نوزاد» تلقی می‌گردند. تشخیص مصدق زوج‌های متقاضی استفاده از رحم جایگزین، نیازمند بررسی کامل وضعیت تولید مثلی زوج نابارور و بانوی صاحب رحم از سوی متخصصان و تنظیم برنامه درمانی آنهاست. اطمینان از سلامت جسمی و روانی طرفین و آگاهی دقیق آنها از روش درمانی تعیین شده و توجه به ابعاد شرعی، قانونی، فرهنگی و اجتماعی این اقدام، ضروری به نظر می‌رسد. شناخت انگیزه‌های رحم جایگزین می‌تواند زوج را در تصمیم‌گیری جهت گزینش فرد مناسب هدایت نماید. مطالعات نشان می‌دهد انتخاب رحم جایگزین آشنا نظیر بستگان، دوستان یا نزدیکان، زمینه کاهش یا رفع مشکلات ناشی از عمل جایگزینی رحمی را فراهم می‌نماید. در بررسی سلامت جایگزینی رحمی، اطمینان از سلامت عمومی از دیدگاه متخصصان داخلی، صحت وضعیت تولید مثلی از منظر متخصصان زنان، عدم ابتلای وی به بیماری‌های عفونی از دیدگاه متخصصان عفونی و داشتن سلامت روانی از دید متخصصان روان‌شناسی / روان‌پزشکی از اهمیت خاصی برخوردار است. در ضمن، عدم اعتیاد، شاغل نبودن، داشتن سابقه حداقل یک فرزند سالم و سن کمتر از ۳۵ سال دارای اهمیت بسزایی است. علاوه بر ارزیابی معمول سلامت، بررسی‌های بیشتر از وضعیت سلامت جسمی، ریسک فاکتورهای بارداری و به خصوص آمادگی روحی طرفین لازم است. مشاوره و آماده سازی طرفین دخیل در درمان با روش رحم جایگزین، قبل از هر گونه اقدام درمانی، نقش بسزایی در موفقیت درمان ایفا می‌نماید؛ چنان که تداوم نظارت و مشاورات حین درمان و بعد از آن نیز ضروری به نظر می‌رسد.

نتیجه‌گیری: آشنایی با مشکلات به کارگیری این روش درمانی و محذوریات‌های پزشکی، فرهنگی، اجتماعی و قانونی آن حایز اهمیت است. تعهدات مندرج در قرارداد فی‌مابین، از نکات مهم در موفقیت و صحت مشاورات صورت پذیرفته است. وجود قوانین و مقررات در بکارگیری روش رحم جایگزین، زمینه جلوگیری از مشکلات و عواقب ناشی از موارد پیش‌بینی نشده را فراهم می‌نماید.

کلید واژگان: رحم جایگزین، لقاح خارج از رحم، والدین قراردادی، زوج نابارور، مشاوره پزشکی، مشاوره روانی، محدودیت‌های قانونی- فرهنگی.

مسئول مکاتبه: محمد مهدی آخوندی (Ph.D.)، گروه جنین‌شناسی، مرکز تحقیقات بیوتکنولوژی تولید مثل، پژوهشکده فن آوری‌های نوین علوم پزشکی جهاددانشگاهی- ابن سینا، تهران، ایران.

پست الکترونیک: akhondi@avicenna.ac.ir